

”Känn dig själv” en essä om Ronny Hård

Text: Ivan Pfeifer, juni 2004

Förord

Den konstläskande publiken som ofta besöker utställningar och vernissager har säkerligen lagt märke till en sorts underlig men viktig detalj i gästernas beteende. En snabb promenadliknande vandring i lokalen och svepande blickar över utställningsobjekten är ett säkert tecken på att konstverken inte har den kvalité som motsvarar besökarens förväntningar.

Konstnären i denna essä besitter förmågan att kunna trollbinda betraktarna och väcka deras intresse att själv undersöka om konstverket har någonting att ge dem.

Jag tar allegorin till hjälp när jag betraktar Ronny Hårds konst. Mina tankar rusar iväg som bubblorna i en nyöppnad läskflaska. Stämningen, mystiken och färgerna bildar en harmonisk men ändå utmanande helhet, betraktaren stannar upp och fördjupar sig i konstverken. Det är just det som är essensen av konstnärens intentioner att fånga tankarna, känslorna och binda betraktaren till konstverket och låta tolka det efter eget behag. Bilden skall tala till betraktarens sinne och stimulera oss att upptäcka hur den egna fantasin fungerar och låta associationerna löpa fritt. Det är en trolleriakt där konstnären förmedlar illusioner och publiken ställer sig frågan: Hur gick det till? Mötena med konstverken får därmed en ny dimension, det blir ett sökande efter konstnären som står bakom skapandet.

Ronny Hård har nått en konstnärlig mognad och vunnit den konstintresserade publikens uppskattning. Mognaden är också ett redskap där man inte längre känner ett behov att till varje pris delta i konstvärldens "rat-race" där alla vill vara mer samtida och modernare än alla andra. Att visa och återge sina innersta tankar och känslor förlorar aldrig sin aktualitet. Samtidigt är hans konst ett filosofiskt sökande efter ett högre väsen eller en levnadsfilosofi där ljus och mörker är ett dominerande inslag. De eviga växlingarna mellan ljus och mörker, inte bara i dess fysiska gestaltning blir som en symbol för det kända och okända. Det ligger i människan natur att vara försiktig och även visa rädsla inför det okända. Så länge människosläktet har existerat har mörkret varit en ingrodd symbol för osäkerhet. Det är en av Ronny Hårds intentioner att i sina bilder återge och uppmuntra att söka i mörkret för att kunna se ljuset i sitt sanna väsen. Det är en del av hans levnadsfilosofi att undersöka det fysiska mörkret och ljuset och sen översätta det till våra livsvillkor.

Ordet empati är ett positivt laddat begrepp och just denna positiva människosyn som han lever efter präglar också hans konst. Sökandet efter det sanna jaget är en lång process som är en del av vår mognad. Utöver den estetiska upplevelsen ger konstnären Ronny Hård hjälp och uppmuntran att söka och kanske hitta vårt eget sanna jag.

Curriculum Vitae

Berg och skogslandskapets mystik i Dalarna, mytomspunna händelser och Stjärnsundstraktens sägner sitter djupt i Ronny Hårds medvetande. Dessa intryck från ungdomen är ett ofta återkommande element i hans tänkande, synen på naturen och på ett påtagligt sätt i hans konstnärskap. Det sägs att en människas rötter och medvetenheten om dessa har en avgörande betydelse som följer individen från vagga till grav. Detta bekräftas på ett övertygande sätt när Ronny berättar om sina rötter och uppväxtmiljö. Den har givit honom en outtömlig källa av inspiration och trygghet i tillvaron.

Ronny och säkert alla andra Stjärnsundsbor är stolta över det historiska arvet som präglar detta samhälle. Här verkade den svenska mekanikens fader Christopher Polhem som med sina talrika uppfinningar väckte beundran i hela Europa. Christopher Polhem grundade år 1699 i Stjärnsund ett

manufakturverk, som blev hans experimentverkstad. Som medhjälpare hade han en av upplysningstidens ledande gestalter, naturforskaren och filosofen Emanuel Swedenborg. Med sådana personer i hemtrakten är det klart att Ronny Hård känner stolthet.

Ronny Hård föddes i Stjärnsund, nära Hedemora, 1950 den 6 januari på en kall morgon då temperaturen sjönk till -28 grader. Föräldrahemmet var ett litet soldattorp, bestående av kök och pigkammare. Hans mors släkt härstammar från Småland och med sig i bagaget hade de bibeltrogen, djupt religiös syn och levnadssätt. De var fattiga och tryggheten hittade de i religionen.

Ronny Hård erinrar: "Morfar var stor, trygg, djupsinnig och en filosofiskt lagd karl som ofta satt och funderade vid vedspisen. Långa stunder tittade han in i den gnistrande elden. Mormor var en sträng, pratsam kvinna och samtalsämnet begränsade sig oftast till kyrkliga angelägenheter, Bibeln och icke att förglömma, Guds straff."

Ibland är det nödvändigt att lägga förnuftet åt sidan och konstatera att eld och vatten är förenliga med varandra. Så är fallet med Ronnys släkt. På faderns sida härstammar de av ett led av knektar ända tillbaka i Karl XII:s tid. Det var ett gladlynt, livsbejakande, bohemisk släkte som struntade fullständigt i tidens sedvänjor och i andras förväntningar om hur folk skulle bete sig. Ronny Hårds farfar och hans bröder levde livet, jagade kvinnor och nöje, slogs om det behövdes och spriten konsumerades. Två helt annorlunda levnadsätt, som trots allt eller just därför kunde vara förenligt. Alla av farfar Hårds bröder var spelemän.

Farfadern var musikaliskt begåvad och en uppskattad speleman i trakterna kring Stjärnsund, en självklar underhållare på fester, som också ofta spelade på traktens krogar. Han komponerade ett antal låtar som spelas än idag. Den konstnärliga, musikaliska ådran har gått i arv och sonen Alvar, Ronnys far gav det vidare. Tala om genetiskt arv! Det finns ett gammalt talesätt som konstaterar att om man har en musikalisk ådra har man oftast en konstnärlig också. Familjen Hård bekräftar detta.

Ronnys musikintresse började i Arboga då han spelade kornett i stadens ungdomsorkester. En resa till Bolivien 1969 blev en ny och uppfriskande upplevelse som väckte hans intresse inom ett annat område, den indianska folkmusiken. Sydamerika lämnade ett djupt intryck av den indianska kulturen och musiktraditionen. Ronnys livskamrat härstammade från Chile och hennes son Fernando, är en känd frontfigur inom denna genre. Fernandos tolkning av den bolivianska folkmusiken rönt stor uppskattning i när och fjärran. Ronny själv är en hängiven samlare av det latinamerikanska musikinstrumentet - charango. Han spelar gärna på detta instrument och underhåller ofta publiken vid föreningssammankomster eller i andra sociala sammanhang.

Ronnys far, Alvar Hård är en känd musiker och spelade med ett band vid namn "Vega-pojkarna" som var mycket populärt under sin tid. Utöver det musikaliska är han även en duktig bildkonstnär som visade sitt ess genom de otaliga teckningarna som publicerades i olika tidningar.

Familjen flyttade från Stjärnsund till Arboga då Ronny var ett år gammal. Huset där de bodde var en historisk byggnad från 1700-talet. Det var en lycklig barndomstid i denna miljö. Under 1960-talet revs en stor del av den historiska stadskärnan och ersattes med höga, gråa betongklossar. När Ronny berättar om det känns upprördheten och sorgen tydligt i hans röst. Han säger: "Dessa byggen har berövat oss en del av vårt kulturhistoriska arv, det var en hänsynslös, ogenomtänkt handling som man inte kan glömma. Det är knappast en tröst att man gjort på samma vis lite varstans i landet. Den är förlorad men inte glömd. Just under den tiden mötte jag mina första stora hjältar i form av motocrossförare. Under tävlingens lopp blev de nedkletade av jord och lera, deras framrusning och fall blev i mina barnaögon en sorts tornerspel eller om jag ville, så kunde jag se de som moderna gladiatorer. Ja, än idag har jag intresset kvar för denna sport."

En ny fas började i hans liv när familjen flyttade till Malmö. En miljö som på många sätt var annorlunda jämfört med hemtrakten gjorde att en långsam anpassningsprocess påbörjades. Svårigheterna var många, men glädjeämnen var också tallrika och en balans uppnåddes. Konsten och det ständiga sökandet efter att besvara sina egna frågor och krav som han ställde på sig själv var drivkraften. Detta hjälpte honom uppnå sina drömmars mål - att vara en självständig konstnär.

En framgångsrik konstnärsbana, kantade med utställningar, stipendier och priser är ett vältalande bevis på att hans målsättningar infriades.

Sedan 1991 bor och arbetar konstnärsparet Ronny och Katarina Hård i Nordanå. Huset där de bor, med namnet "Norda", var en gång i tiden ett vårdhem.

Paret Hård har alltid visat en generös gästfrihet och värme och den konstintresserade publiken är alltid välkomna i deras hem. De har blivit en uppskattad och älskad "institution" i trakterna kring Nordanå.

Utöver den konstnärliga verksamheten tar paret tid för de mindre lyckligt lottade ungdomar som har kommit lite grand på drift. Kurser i teckning och målning och andra sociala aktiviteter ger hjälp att komma tillbaka på det rätta spåret. Begreppet empati är inte bara ett ord för de, de tolkar det som en gärning.

Konstnärskap

Ronny Hård har den bestämda uppfattningen att ödets makter styr våra liv. Det finns en tro om förutbestämmdhet i hans tankesätt. I och för sig det är inte förvånande att man i hans konst tydligt kan skönja att han är en mystiker. Konstnärsvägen var utstakad vid ung ålder. Han var åtta år gammal då han första gången hamnade i rampljuset. Arbogas skolor hade utlyst en teckningstävling för grundskoleelever där han vann första priset med den för honom då stora prissumman på 20 kronor och diplom. De stolta föräldrarna stödde helhjärtat sonens framtida ambitioner. Fadern, själv konstnär, undervisade och hjälpte honom att hålla lågan brinnande och utveckla sig i rätt riktning.

I alla människors liv upplevs förr eller senare en prövningarnas tid. Det påverkar individen, det blir en sorts vattendelare som senare i livet kan visa dess positiva eller negativa inverkan. Vid 19 års ålder bildar Ronny Hård familj, som innebär ett stort ansvarstagande. Plikten att försörja sig och sin familj gjorde att de konstnärliga ambitionerna lades på hyllan. En anställning i korvskinnfabriken i Malmö säkrade familjens levebröd. Det var ett monotont arbete utan glädje och framtidstro. Han arbetade där 6 år och kunde inte hitta sig själv, ständigt pinad av en inre oro. Behovet att kunna uttrycka sig i bild skapade en saknad och det kändes som om han förlorat en arm eller ben, han kände helt enkelt att hans liv var ofullständigt.

Social-realismen

Under 1970-talet blev Ronny Hård fångad av tidens anda, en trend som var ganska allenaordande bland unga konstnärer och blev en sorts gemensam nämnare för den stora massans åsiktsriktning. Det är lätt att dras med i strömmen och följa trenden och bli en produkt av sin egen tid. Han utvecklade ett stort intresse för social-realismen som resulterade i en serie bilder. I dessa bilder beskriver han människorna och samhället så som han upplevt det. Trots att det är en mycket personlig syn på omvärlden blir ändå en sorts trendföljande likriktning spårbar. Bilderna talar sitt tydliga språk och ibland kan det tyckas att de är övertydliga, så betraktaren kallar känslomässigt framför objektet. Det känns att den gråa vardagen får en framträdande roll där livsglädjen och framåtandan får sitta i baksätet.

Detta är 70-talets social-realism som återspeglar ett samhälle i omvandling. En ny människosyn som satte sin prägel på vårt vardagsliv och arbete. Ronny Hård är en iakttagare med skarp syn på

särdrag och sinnesuttryck och han sätter gärna en accent på människovärde. Det är ett undersökande bildspråk som visar tecken på nyfikenhet och samtidigt en dold önskan att förändra. Ja, ett samhälle i förändring som ibland glömmer bort den enskilda individens önskan att kunna visa sin individualitet. Vid den tidpunkten upplever han tvivel på det kollektiva tänkandet och längtar bort från grupptruckets struptag.

Man kan förstå och förvänta sig att det blir en brytningspunkt och att en konflikt är närliggande. Alla skall göra samma sak samtidigt för att millimetersrättvisan ska behållas, ingen får sticka ut och framförallt förneka sin individualitet. Konstnärskollektivet i Malmö blir en bromskloss som neutraliserar konstnärliga ambitioner och stryper alla individuella drag. Brytningen med detta ger honom ny livskraft och nya idéer och sökandet efter det egna får en raketfart. Det är en tid för förnyelse och entusiasm, som ganska snart belönas och bekräftas av konstpubliken. År 2001 jubilerade det prestigefyllda och anrika 70-åriga stipendiumet från Stiftelsen Malmö Konsthall. Ronny Hård fick stipendiet och motiveringen löd: " Ett stipendium på 25 000 kronor går till Ronny Hård för ett osedvanligt självständigt konstnärskap, där han rakryggat tar konsekvensen av sina insikter om såväl konstens som människans villkor.

För Ronny Hård är de existentiella frågorna ständigt närvarande, människans kamp, det eviga och det förgängliga, ljus och mörker, hopp och förtvivlan. Därav hans intellektuella styrka och mod."

Konst och konstnärskap i sin natur är i hög grad en individualistisk företeelse och just där är det individuella särdraget avgörande. Kollektivt tänkande och styrning i detta sammanhang borde begränsas till att vara ett sorts bollplank och fylla en social funktion. Ett kollektiv kan inte och får inte råda över konstpublikens värderingar. En individ är lika värd som ett kollektiv.

Att vara "ständig gäst"

Jag är ganska säker att läsaren kommer att höja ögonbrynen och undrar vad det kan innebära att vara "ständig gäst". Förklaringen är helt odramatisk. I Göteborg verkade vid den tiden ett rederi vid namnet "Tärntank" som gav Ronny uppdraget att under resans gång iakttä och registrera sina upplevelser och erfarenheter i bild. Benämningen "ständig gäst" har en välklingande karaktär, det är en artig hederstitel som rederiet gav åt den gästande konstnären. Sjömanslivet och mötet med främmande kulturer är en källa till inspiration och meningen var att det skulle resultera ett större antal bilder som vid resans slut skulle visas på en större utställning på Göteborgs Sjöhistoriska Museum. Utställningen blev väl mottagen av allmänheten och den "ständiga gästen" blev en erfarenhet rikare.

Relation till surrealismen

Efter ett tag var Ronny Hård mättad av socialrealismen och dess möjligheter som uttrycksform. I hela sitt liv sökte han och söker fortfarande efter sin egna heliga Graal. Det är inte bara ett sökande för sökandets skull utan det blir ett verktyg för att hitta sig själv. Surrealismen öppnade nya möjligheter som uttrycksmedel och samtidigt var det en experimentell period i hans konstnärskap. Jag skulle gärna vilja kalla det en metamorfos, en omvandling både som ett yttre sinnesuttryck och även en inre tankeomställning. Det är just det som återges i hans bilder under 1980-talet.

Landskapet, städerna som han återger har en sorgligt övergiven karaktär som ger kalla kårar längs ryggraden. Det är en nästan kliniskt ren miljö med skarpa accentuerade linjer men ändå känns det som om de hämtats ur en töcknig drömvärld. Det är motsägelsernas värld där förgängelsen är påtagligt närvarande och blir ett pekande finger som talar om vad som skall komma. Trots att det inte finns människor eller någon annan levande varelse på bilden anar man människans framfart och destruktivitet i vår levnadsmiljö. Osökt ställer man sig frågande: Var är vi på väg? Budskapet behöver inte förtydligas mer, det berättas ändå för oss i klartext. Detta skapar en omedelbarhet som inte låter betraktaren rusa förbi konstverken.

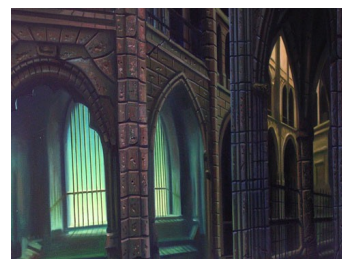
Under 1990-talet överges surrealismen för gott och ersätts med ett nytänkande för att kunna förmedla sina känslor på ett mer förfinat sätt som passar Ronny Hård bättre. Stagnation är ett ord som han aldrig skulle försona sig med.

Icke föreställande konst - en ny fas

Uppväxttidens starka minnesbilder, hemtraktens natur, årstidernas växlingar då ljuset skiftar färg och ton har en välgörande påverkan i hans bilder. Starka kontraster som han gärna använder återger upplevelser, den i solskenet gnistrande snön och vintermörkret bildar, så att säga, två skilda världar samtidigt. Denna minnesbild har blivit ett ledmotiv i hans senare konstnärliga produktion.

Under sin konstnärliga bana visar han en varierande motivkrets och med det också varierande tekniker. Det är av yttersta vikt för honom att experimentera med färgblandningen för att kunna få fram ljuset och dess skiftningar. Det i sin tur åstadkommer en effekt som ger betraktaren en ny syn och infallsvinkel att kunna se mer i tavlan än det som finns där. Betraktar man hans tavlor från sidan får man se färgerna och tonerna skiftas och motivet får ett nytt liv och rörelse. Denna effekt åstadkoms genom att bygga upp överlagringar bestående av tiotals transparenta skikt. Det blir en tydligt markerad reliefverkan som framhäver detaljer i motivet. Den här tekniken har gamla anor och har tillämpats av de stora holländska mästarna och i en mer markerad form senare av de nordtyska mästarna. Numera målar han oftast i akryl, gärna med egna färgemulsioner där pärlemor är en beståndsdel. Pärlemor ger ett glittrande skimmer och förhöjer ljusspelet som han så gärna framställer.

Det är kontrasterna mellan ljus och mörker som fascinerar Ronny Hård. Ljuset som han så gärna återger kan vändas både mot yttrevärlden eller mot vår inre sinnesvärld. Ronny Hård återger ofta förtätade stämningar i bländande färger där man bara anar människans närvaro i diffusa, konturlösa landskap. Detta är människans inre landskap där växlande känslor, nedtryckta och starka bubblar upp till ytan och överväldigar en.

Det är som ett musikstycke översatt till en kontrasterad färgkaskad. Ur det till synes ogenomträngliga mörkret silas tyst och långsamt fram ett svagt ljus, det är ett pianissimo som förtätas blir starkare och starkare och slutligen når till ett explosionsartat crescendo. Det är som att skåda och höra undergång och skapelse samtidigt. Lyssna på Carl Orffs "Carmina Burana" första satsen Fortuna Imperatrix Mundi och titta på tavlan och man kan lätt förstå att liknelsen är befogad. Det ger både syn och hörupplevelsen en extra krydda.

Betrakta verkligheten eller oss själva...

Ronny Hårds konst är sammansatt, mångfacetterad och mångtydig och det återspeglas på ett övertygande sätt i hans motivval. Skymning och nattmotiv är ett ofta återkommande ämne. Flera av hans verk har en suggestiv färgromantik där motiven ofta är hämtade från gränsen till ett skymningsland med ett nästan smärtsamt, övergivet drag.

Landskapet i dessa diffusa bilder blir som ett ångestladdat väsen med spöklika former. Man kan nästan känna ångslan för den okända, dunkla makten. Stämningen besjålas av ångerfulla aningar. Detta står i bjärt kontrast mot Ronny Hårds mänskliga egenskaper. Med utgångspunkt från hans personliga egenskaper och känslövärld, skulle man tro att det är hans livsbejakelse som borde karakterisera hans konst. Det skall hållas i minnet att redan i början av hans konstnärliga karriär ställde han människan och hennes livsvillkor i brännpunkten. Han beskriver och varnar om människans beträngda situation i en krävande, hård tid som blir alltmer påträngande. Det är en reaktion mot utanförskap, ensamhet och själslig inåtvändhet som medvetet registreras i hans konst.

Det flesta av oss har säkerligen undrat över vem som är förebilden till de konstnärer vars verk man betraktar. Frågan är av känslig natur och man får ofta ett något kryptiskt svar, där konstnärerna ivrigt förklarar att de inte har några egentliga förebilder, de har sin egen stil och sina egna drag. Däremot talar man gärna om sina favoriter som man beundrar. Jag kunde inte låta bli, så jag ställde frågan till Ronny som efter en stunds tänkande svarade: "Mina favoriter finns i 1700-talets tid, då nyskapande idéer och klassiska drag går hand i hand. Jag är fascinerad av ljuset och dess kontrast skuggan. Det är två konstnärer som väckte min beundran. Den ena är Caspar David Friedrich vars landskapsbilder formligen badar i ljuset, med alla dessa nyanser som förstärker sinnesintrycket. Den andra är William Turner, som räknas som en föregångare till impressionismen. Sättet som han fångar ljusspelet i atmosfären är enastående och det är bara några få som kan mäta sig med honom i detta hänseende."

Så säger och tycker den moderna konstnären Ronny Hård, vars trygga ideal hämtas från 1700-talet.

Objekt - vad är det?

Det finns ett mindre känt område i Ronny Hårds konstnärskap, nämligen de skulpturella verk som han skapat under åren. När man ställer frågor om dessa skulpturer förklarar Ronny med breda gester att dessa inte är skulpturer utan att de kallas för objekt. Dessa objekt har sina rötter i hans historiska syn och skall vara en ständig påminnelse om förgängligheten.

Han har i sin levnadsfilosofi vissa element där existentiella frågor har stor betydelse. Liv, död och återfödelse får ett ansikte i dessa objekt. Det är en symbolisk reinkarnation som ständigt pågår. Det är inte en lätt uppgift att se en sådan symbolik som en självklarhet och man ber honom om en närmare förklaring. Han svarar följande: "Människan och de föremål han använder har en relativt kort livslängd. Förgängligheten förpassar människan och av människans tillverkade föremål till naturens eviga kretslopp. Människan återföds i en annan skepnad och dessa "objekt" har återfötts i en annan skepnad och funktion. Triviala föremål som till exempel ett gammalt handgjort bruksföremål får en ny funktion och blir en dekorativ utsmyckning i huset. Där har du symboliken med återfödelse i en annan skepnad." Ronny har inrättat en egen snickarverkstad i källaren och tillverkar sina ramar själv så att konstprodukten i sin helhet kan betraktas som ett eget verk. Helheten och självständigheten är en viktig principfråga för denna sympatiska konstnär.

Ronny har inrättat en egen snickarverkstad i källaren och tillverkar sina ramar själv så att konstprodukten i sin helhet kan betraktas som ett eget verk. Helheten och självständigheten är en viktig principfråga för denna sympatiska konstnär.